

1. Obiekt
8/43
**KOŚCIÓŁ p.w. ŚW. MARCINA i dawny KLASZTOR
AUGUSTIANÓW, ob. SS. FRANCISZKANEK SŁUŻEBNIC
KRZYŻA ŚWIĘTEGO**

2. Czas powstania
XV w., 1631-36,
1 poł. XVIII w.,
rekonstr. 1950-59

3. Miejscowość
WARSZAWA

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres
PIWNA 9-11

nr hipoteczny

lub. ewid. gruntów

5. Przynależność administracyjna
mazowieckie

województwo

gmina

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975
warszawskie

województwo

powiat

8. Właściciel i jego adres

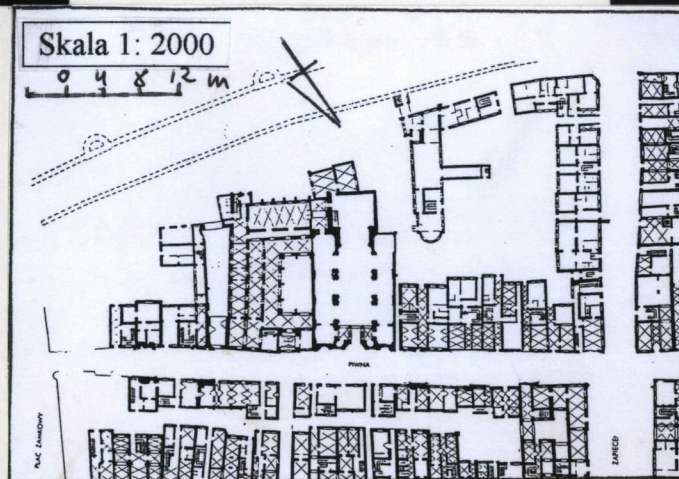
**Kościół Rzymsko-Katolicki
w Polsce**

9. Użytkownik i jego adres
**SS Franciszkanek Służebnice
Krzyża Świętego z Lasek**

10. Rejestr zabytków

Nr 391 data lipiec 1965

OT. 1

Fot. 2

2

Kościół: pierwotny kościół gotycki p.w. Św. Ducha oraz śś. Marcina i Doroty – murowany, zapewne halowy, trójnawowy, orientowany wzniesiony w k. XIV lub w 1 poł. XV w.; ok. poł. XV w. odnowiony staraniem księżnej mazowieckiej Anny Bolesławowej.

W 1478 zniszczony przez pożar, odbudowany (z przekształceniami) po 1494 r. Po poł. XVI w. wielokrotnie remontowany; w 1574 r. założono sklepienie nad nawą (murator Sebastian Cunth/Ciunth z Lugano). W latach 1631-36 gruntownie przebudowany (wraz ze zmianą orientacji) z inicjatywy prowincjała Stanisława Kornickiego i przeora Idziego Millera na wczesnobarokowy (zapewne wg proj. muratora Jana Spinoli). W roku 1669 częściowo zniszczony przez pożar, odnawiany w l. 70. XVII w. Od końca lat 20 w. XVIII do 1752 przebudowywany na późnobarokowy, z nową fasadą, artykulacją wnętrza i nowym wyposażeniem (proj. Karol Bay, rzeźby – Jan Jerzy Piersch; konsekrowany 1744. Remontowany i odnawiany w latach: 1816, 1824-25, 1858-59, 1907----1910, 1925. W 1864, po kasacie klasztoru i konfiskacie jego dóbr, kościół stał się filialnym katedry Św. Jana. W 1939 – uszkodzony, po zniszczeniach w 1944 r. zachowane: podziemia, dolne partie fasady i murów bocznych. Odbud. w l. 1950-59 wg. projektu Jana Grudzińskiego; 1959-68 urządzenie wnętrza pod kierunkiem s. Almy Skrzydlewskiej.

Określenie stylu: późnobarokowy z nikłymi relikami gotyckimi i pozostałościami z 1 poł. XVII w.

Klasztor: pierwotny zapewne drewniany, ufundowany po 1356 przez Siemowita III. Ok. 1446 wokół wirydarza wzniesiono murowany z 1-traktowymi skrzydłami od wsch. i zach., oraz z wieżą. W 1478 pożar zniszczył dach. W l. 1632-34 na zlecenie przeora Idziego Millera gruntownie przebudowany; w 1633-przebudowa wieży. W XVII w. powiększony od pd. W latach 1736-51 remontowany, 1745 wybrukowano podwórze. W 1832 - remont klasztoru i wymiana pokrycia dachu. W 1944 zburzony do wys. I piętra. Odbud. 1951-53 wg proj. Jana Grudzińskiego, 1957 poświęcony. W 1979 pożar dachu, nowy dach 1979-81 pokryty blachą miedzianą.

Określenie stylu: barokowy z nikłymi relikami gotyckimi.

Sytuacja: Kościół i przylegający doń od pd. trójskrzydłowy klasztor z wieżą w skrzydle wschodnim usytuowane są w zwartej zabudowie zachodniej pierzei ulicy Piwnej; działka klasztorna sięga od zachodu do murów obronnych Starego Miasta, w części zach. - ogród. Budynki murowane z cegły, otynkowane (z wyjątkiem części wieży), stropy i schody ogniodoporne, więźba dachowa krokwiowo-płatwiowa; dachy i hełm wieży kryte blachą miedzianą. Część obramień otworów z kamienia (piaskowiec).

Kościół wzniesiony na rzucie prostokąta, z węższym prezbiterium zwróconym na zachód. Korpus trójprzęsłowy, trójnawowy, poprzedzony kruchtą, nad którą chór muzyczny dostępny z wąskich, cylindrycznych schodów umieszczonych w grubości mury fasady. Przęsła nawy głównej na rzucie leżącego prostokąta, nawy boczne o połowę węższe od głównej, z kwadratowymi przęsłami, czwarte przęsła naw bocznych, obecnie dostępne wyłącznie z kruchty;; prezbiterium o dwóch prostokątnych przęsłach, z których wschodnie płytkie, węższe od nawy głównej, ujęte po bokach dwiema kwadratowymi kaplicami na przedłużeniach naw bocznych; zachodnie przęsło prezbiterium znacznie szersze, do ściany południowej dostawiona dwuprzęsłowa kaplica (Św. Franciszka), do zachodniej – dwuczłonowa przybudówka o dwóch pomieszczeniach (dwie zakrystie). **Bryła** urozmaicona, kościół bazylikowy, z wyodrębnionym prezbiterium, dachy: dwuspadowy nad nawą główną i wsch. przęsłem prezbiterium, nad nawami bocznymi - pulpitowe, nad kaplicami -- czterospadowe. **Elewacje.** **Fasada** parawanowa, pięcioosiowa, o wysokim cokole i zróżnicowanej wysokości. Część środkowa wyższa, dwukondygnacyjna, trójosiowa, trójbocznie cofnięta, części boczne jednokondygnacyjne, jednoosiowe, na skrajach wysunięte łukowato do przodu i zakończone wielobocznymi filarami. Boczne przęsła części środkowej ujęte kolumnami (w kondygnacji I toskańskimi, w kondygn. II - korynckimi) wtopionymi we wnęki ścienne, między którymi występy muru o zaokrąglonych narożach. Skrajne przęsła ujęte pilastrami. Obie kondygnacje zamknięte silnie wysuniętym, gierzowanym belkowaniem. Partia środkowa zwieńczona przerywanym szczytem, nad częściami bocznymi bezwolutowe spływy z wazonami na postumentach. Wejście ujęte oprofilowanym obramieniem z uszakami, ze zwieńczeniem pokrytym gzymsem odcinkowym, ponad którym w prostokątnym obramieniu płaskorzeźba Matki Boskiej Bolesnej z aniołami. Okna i nisze na posągi w obu kondygnacjach zamknięte półkoliście, w listwowych obramieniach ze zwieńczeniem pokrytym gzymsem odcinkowym; okno w osi górnej zamknięte odcinkowo, wsparte na dwóch lizenach, zwieńczone gzymsem prostym; nad oknami i niszami przyziemia kwadratowe okna lub płyciny w oprofilowanych obramieniach. **Elewacja północna:** dzielona uproszczonymi pilastrami na cokołach; pozostałe elewacje bez podziałów, zakrystia oskarpowana w narożu pd.-zach.

Wnętrze: korpus bazylikowy; nawy boczne otwarte do głównej trzema parami półkoliście zamkniętych arkad filarów. W nawie głównej, kruchcie, kaplicy Św. Franciszka i pierwszej zakrystii sklepienia kolebkowe z lunetami, w prezbiterium i drugiej zakrystii – kolebkowo-krzyżowe, w nawach bocznych i kaplicach od pn. i pd. – spłaszczone kopułki na pendentywach. Przęsła sklepień rozdzielone gurtami, w prezbiterium pojedynczym, w nawach parzystymi. Ściany nawy głównej i prezbiterium oparte pilastrami toskańskimi (w prezbiterium bez baz) na cokołach, w nawie parzystymi, na narożach przełamany, dźwigającymi obiegające wokół, przełamujące się belkowanie, nad którego gzymsem wydzielona strefa cokołowa sklepień, zwieńczona gzymsem. Między przęsłami naw bocznych płaskie filary przyścienne z wtopionymi w nie parami kolumn toskańskich dźwigających przełamujące się belkowanie; także pary kolumn w narożach kaplic przyprezbiterialnych; ściany tarczowe w nawach bocznych i kopułki ogzmysowane. W ścianie zach. kaplicy od pd. oraz na pn. filarze kaplicy Św. Franciszka - odkrywki muru gotyckiego. Chór muzyczny wsparty na trzech (przeszlonych) arkadach filarów, z płycinowym parapetem, w części środkowej koszowo wysunięty i wsparty na dwóch wolutowych konsolach spływających na uproszczone pilastry. W kruchcie ściany podzielone parami pilastrów, z obiegającym gzymsem. Okna nawy głównej i prezbiterium umieszczone są w ścianach tarczowych, prostokątne, zamknięte odcinkowo (z wyjątkiem dwu prostokątnych we wsch. przęsle prezbiterium); wszystkie w profilowanych obramieniach z uszakami. Z nawy głównej zejście do krypty z salką wystawową i kaplicą.

/ cd opisu na wkładce/

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
Klasztor:11.436 m3; kościół:11.810 m3; wieża:1.090 m3	klasztor:300m ² ; kościół :900m2; wieża: 41 m2	Kościół i klasztor	Kościół i klasztor
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja (po 1945 r.)		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)	
		Tynki fasady kościoła zabrudzone, z zaciekami i plamami. Dolne partie ścian ze śladami zawilgoceń. Tynki klasztoru brudne, odbarwione, w dolnych partiach ścian ślady zawilgoceń. Nadproża okien w fasadzie klasztoru pionowo spękane.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie			
Ustalenie przyczyn pęknięć ścian; reperacja / wymiana/ izolacji pionowej i poziomej, odnowienia elewacji.			

21. Akta archiwalne i źródła ikonograficzne (rodzaj, numer i miejsce przechowywania)

s.Elżbieta, Historia kościoła Św. Marcina (w latach 1949-51), rkps w zbiorach SS. Franciszkanek Służebnic Krzyża Świętego w Warszawie

Kościół Św. Marcina. Kronika 1956-67, rkps w zbiorach SS. Franciszkanek Służebnic Krzyża Świętego w Warszawie

Teczka obiektu zabytkowego nr 391, archiwum Urzędu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie

22. Bibliografia

Bartoszewicz J., Kościoły warszawskie rzymsko-katolickie opisane pod względem historycznym, Warszawa 1855

Chrościcki J., Rottermund A., Atlas architektury Warszawy, Warszawa 1977

Godlewski M., Kościół Św. Marcina, Warszawa 1914

Jesteśmy w Warszawie. Miasto dawne i nowe, pr. zb. pod red. Z. Bartoszewskiej, Warszawa 1981

Katalog Zabytków Sztuki, Miasto Warszawa, część I, Stare Miasto. pod red. J.Z. Łozińskiego i A. Rottermunda, Warszawa 1993

Lewicka M., Atlas architektury Starego Miasta w Warszawie, Warszawa 1992

Miłaszewski, Kościół Św. Marcina, Warszawa 1914

23. Uwagi różne

24. Opracowanie karty ewidencyjnej

tekst Hanna Lewicka, grudzień 2001
imię, nazwisko, data, podpis

Repr.,(z:) Katalog Zabytków Sztuki, Miasto Warszawa,
plany, rysunki cz.1, Stare Miasto, Warszawa 1993
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. Hanna Lewicka, grudzień 2001
imię, nazwisko, data, podpis

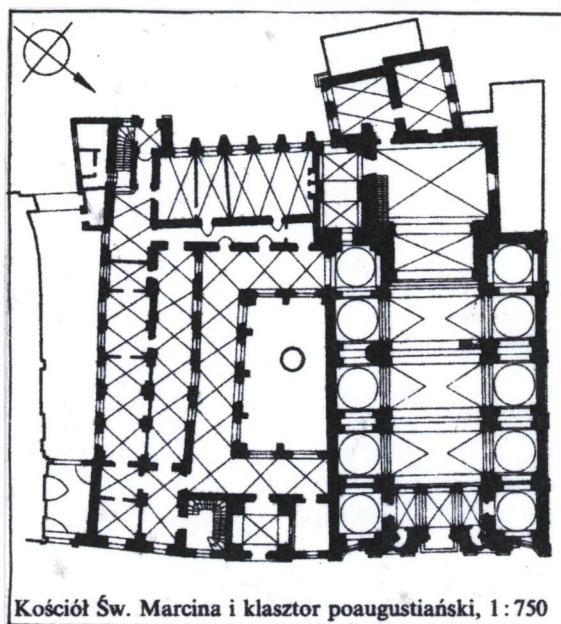
miejsce przechowywania negatywów

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

25. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

26. Załączniki 4+1

1. Miejscowość WARSZAWA	5. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół św. Marcina i dawny klasztor Augustianów ul. Piwna 9/11	6. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego) rzut, opis
2. Gmina		
3. Powiat		
4. Województwo mazowieckie		

Klasztor. Wybudowany na rzucie zbliżonym do prostokąta, o trzech skrzydłach zamykających wraz z pd. ścianą korpusu kościoła prostokątny wirydarz, na który otwierają się w przyziemiu arkady krużganka. Skrzydło wsch. (od ulicy) jednopraktowe, z wtopioną w drugiej osi od pn. wieżą oraz z bramą przejazdową na dziedziniec gospodarczy. Skrzydło pd. trzypraktowe z krużgankiem, korytarzem i rzędem pomieszczeń; skrzydło zach. dwupraktowe, z pomieszczeniami wzdłuż wąskiego korytarza, do którego dostawiony od strony dziedzińca trakt krużganka (tylko w parterze). Przy zewnętrznym narożu od pd. przybudówka mieszcząca klatkę schodową i wyjście do ogrodu.; przy wieży od pd. klatka schodowa. W większości pomieszczeń parteru i pierwszego piętra sklepienia kolebkowo-krzyżowe i kolebkowe z lunetami, na drugim piętrze stropy. Bryła rozczłonkowana, trzykondygnacyjna, z podpiwniczeniem, w przyziemiu skrzydeł krużganki, dachy dwuspadowe.

Elewacja wsch. (od ulicy) w przyziemiu sześciopiętrowa, na piętrach ośmioosiowa, rozdzielona wieżą na dwie części, z których pn. krótka, jedno- i dwuosiowa, pd. – długa, o nieregularnym rytmie okien. W dłuższej części elewacji w czwartej osi od pn. portal bramy na dziedziniec gospodarczy o łuku koszowym, z boniowanym nadłuczem, ujęty w pilastry tokańskie dźwigające przełamujące się belkowanie; na pn. od niego okno w kształcie leżącego prostokąta (górna część d. portalu z 1 poł. XVII w.) z kamiennym uszatkim obramieniem, z trójkątnie ogzysmowanym naczółkiem, oraz rozetami i płycinami na fryzie. Pozostałe okna prostokątne, w oprofilowanych obramieniach (wyrobionych w tynku) W drugiej osi od pn. na piętrze wielkie okno zamknięte półkoliście. Elewacja zach. sześciopiętrowa, ze skarpami do wys. I piętra, z wysokimi suterrenami (gdzie pomieszczenia gospodarcze); w pobliżu zakrytych widoczna odkrywka fragmentu skarpy narożnej i muru przybudówki (z k. XIV lub 1 poł. XV w.). Na dachu przybudówki w narożu pd. sygnatorka zwieńczona krzyżem z blachy miedzianej. Elewacja od wirydarza o oknach w oprofilowanych opaskach. Arkady krużganków zamknięte półkoliście, ściany zach. i pd. wsparte prostymi skarpami, krytymi dachówką. Ogród klasztorny oraz dziedziniec gospodarczy od pd.-zach. połączone półkoliście przesklepionym przejściem pod podwieszonym na wys. I piętra krytym gankiem łączącym klasztor z oficyną kamienicy przy ul. Piwnej nr 7.

W krużgankach i w korytarzu parteru odkryte fragmenty murów gotyckich. W pomieszczeniu furty portal wczesnobarokowy (1 poł. XVII w.), piaskowcowy, w oprofilowanym obramieniu z uszakami, zwieńczony szerokim pasem belkowania (wtórnie wstawiony).

Wieża na rzucie kwadratu, w przyziemiu kwadratowe pomieszczenie sionki, sklepienie krzyżowo-żebrowe, z głęboką wnęką w każdej ścianie ujętą ceglany ostrołukiem. Wieża sześciokondygnacyjna, od podstawy zwężająca się w dwu uskokach, do wysokości trzeciej kondygnacji wtopiona w ścianę klasztoru. Do wysokości czwartej kondygnacji nie otynkowana, licowana cegłą gotycką (XV w.), wyżej barokowa (XVII-XVIII w.), otynkowana, od trzeciej kondygnacji o silnie ściętych narożach. Ostrołukowy portal zamurowany (blenda otynkowana), w nim umieszczone nowe wejście, prostokątne, z szerokim pasowym obramieniem, nad którym tak samo ujęte małe poziome okno. W drugiej i trzeciej kondygnacji smukłe okna ostrołukowe, w kondygnacji czwartej – para małych okienek ostrołukowych. Piąta i szósta kondygnacja rozdzielone gzymsami, szósta opilastrowana, otwory dzwonowe zamknięte półkoliście; hełm (kryty blachą miedzianą) baniasty, ze smukłą latarnią.

Instalacje: c.o., wod.kan., gazowa, elektryczna.

Hanna Lewicka, grudzień 2001

Wkładkę założył:

(imię, nazwisko, data)

u autora karty

Miejsce przechowywania negatywów

1. Miejscowość WARSZAWA	5. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół św. Marcina i dawny klasztor Augustianów ul. Piwna 9/11	6. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego) fotografie
2. Gmina		
3. Powiat		
4. Województwo mazowieckie		

FOT. NR 3

3 FOT. NR 4

4 FOT. NR 5

5 FOT. NR 6

Hanna Lewicka, grudzień 2001

Wkładkę założył:

(imię, nazwisko, data)

u autora karty

Miejsce przechowywania negatywów

1. Miejscowość **WARSZAWA**
 2. Gmina
 3. Powiat
 4. Województwo **mazowieckie**

5. Obiekt (nazwa jak w karcie)
**Kościół św. Marcina i
 dawny klasztor
 Augustianów
 ul. Piwna 9/11**

6. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
fotografie

FOT. NR 7

7

FOT. NR 8

8

FOT. NR 9

9

Hanna Lewicka, grudzień 2001

Wkładkę założył:

(imię, nazwisko, data)

u autora karty

Miejsce przechowywania negatywów

1. Miejscowość WARSZAWA	5. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół św. Marcina i dawny klasztor Augustianów ul. Piwna 9/11	6. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego) fotografie
2. Gmina		
3. Powiat		
4. Województwo mazowieckie		

FOT. NR 10

10

FOT. NR 11

11

FOT. NR 12

12

FOT. NR 13

13

Hanna Lewicka, grudzień 2001

Wkładkę założył:

(imię, nazwisko, data)

u autora karty

Miejsce przechowywania negatywów

1. Miejscowość WARSZAWA	5. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół św. Marcina i Dawny klasztor Augustianów UL. Piwna 9/11	6. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego) Spis foto
2. Gmina		
3. Powiat mazowieckie		
4. Województwo		

- Fot. 1 Fasada - widok ogólny
Fot. 2 Fasada Kościoła – fragment środkowy
Fot. 3 Fasada Klasztoru
Fot. 4 Widok wieży
Fot. 5 Portal w przyziemiu wieży
Fot. 6-9 Elewacje Klasztoru od strony
wirydarza
Fot. 10-13 Wnętrza Kościoła

Hanna Lewicka, grudzień 20001

Wkładkę założył: **u. autora karty**
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów